

Háttéranyag

Transzplantációs programok és koordináció Magyarországon

Az első magyarországi vesetranszplantációt 1962-ben Szegeden Németh András végezte. Az **első vesetranszplantációs program** 1973-ban indult a SOTE I. sz. Sebészeti Klinikán Perner Ferenc vezetésével. 1979-től Szegeden, 1991-től Debrecenben és végül 1993-ban Pécsen is megnyíltak a vesetranszplantációs osztályok.

Az első **szívátültetést** 1992-ben végezte Szabó Zoltán a Semmelweis Egyetem Ér- és Szívsebészeti Klinikán.

1994-ben megnyílt Budapesten a Semmelweis Egyetem Transzplantációs és Sebészeti Klinikája és a következő évben (1995) megindult az azóta is sikeresen működő **májtranszplantációs program**.

A **kombinált vese és hasnyálmirigy beültetést** 1998-ban Dr. Kalmár Nagy Károly kezdte meg a Pécsi Tudományegyetem Sebészeti Klinikán, 2004 óta Budapesten is történik ilyen beavatkozás.

Gyermekszív átültetés 2007. óta zajlik a Gottsegen György Országos Kardiovaszkuláris Intézetben. Az első transzplantációt id. Hartyánszky István és Bodor Elek végezték.

A legfrissebb magyarországi szervátültetési program, a **tüdőátültetés** 2015. december óta elérhető az Országos Onkológiai Intézet Mellkasebészeti Központjában, ahol Lang György és Rényi-Vámos Ferenc végezte az első átültetést.

A transzplantációs centrumoktól független, országos és nemzetközi szervdonációs koordináció az Országos Vérellátó Szolgálat keretei között működik, a Szervkoordinációs Irodában 2007-től.

Eurotransplant

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) adatai szerint világszerte jelentős probléma, hogy mind a szervkivételre alkalmas potenciális donorok száma, mind pedig jelentésük aránya alacsony, míg a várólistákon levő betegek száma jellemzően, folyamatosan emelkedik.

A kihívásra adott egyik lehetséges választ az 1967-ben alapított, leiden-i székhelyű Eurotransplant International Foundation (ET) nemzetközi szervcsere szervezettel való együttműködés jelentheti, amely nyolc ország transzplantációs központjait, laboratóriumait és donorkórházait tömörítő kiszolgáló, szervallokációs szervezet.

A fentiekre tekintettel hazánk 2012-ben kötött előzetes együttműködési megállapodást az Eurotransplant nemzetközi szervcsere szervezettel, majd 2013. május 27-én az Országos Vérellátó Szolgálat aláírta a teljes jogú tagságról szóló szerződést.

Az Eurotransplant tagországai: Ausztria, Belgium, Hollandia, Horvátország, Luxemburg, Németország, Szlovénia és Magyarország. A tagországok közös transzplantációs várólistát működtetnek annak érdekében, hogy a felajánlott donorszervekre szigorú orvosi, etikai és szolidaritási szempontok figyelembevételével megtalálják azt a szervre várakozó pácienszt, aki számára a transzplantáció a legeredményesebb kimenetelt biztosítja. Megközelítőleg 15.000 beteg van jelenleg a nemzetközi központi várólistán, az Eurotransplant évente körülbelül 7.000 donorszerv elosztását szervezi meg a várakozó betegek részére.

A kezdeti másfél éves előzetes együttműködési megállapodás keretei között három speciális csoport magyar betegeit helyeztük a közösségi várólistára:

- olyan betegek, akiknek sürgető szükségük van vese-, szív-, vagy májátültetésre,
- magas ellenanyagszinttel rendelkező, érzékenyített vesebetegek,
- szervátültetésre váró gyermekek.

Mivel az előzetes együttműködés mind Magyarország, mind az Eurotransplant számára sikeresnek és előnyösnek bizonyult, szakmai konszenzuson alapuló egészségpolitikai döntés született hazánk teljes jogú Eurotransplant tagságáról. A 2013. május 27-én történt szerződés aláírást követően az összes,

1260 magyar beteg felkerült az ET várólistájára, majd ezt követően 10 év alatt 5716 új beteg került regisztrációra.

A csatlakozás óta összesen 342 beteg várakozott **akut státuszban** kiemelt sürgősséggel, 74%-uknál (253 beteg) sikeres transzplantáció történt az elmúlt 10 évben. (A korábbiakhoz képest 21%-kal több). Ez annak is köszönhető, hogy a sürgősséggel várakozó betegek transzplantációjához a szervek 71,1%-a külföldről jön.

Átlagosan alig fél évvel várnak többet az **immunizált betegek** a transzplantációra, mint a nem immunizált társaik. Ez a különbség korábban 4,3 év volt. A transzplantált immunizált betegek közel 8 éves átlagos várakozási ideje így kevesebb, mint 4 évre csökkent, miközben a többi nem immunizált vesetranszplantált beteg várakozási ideje is csökkent 0,4 évvel.

A teljes jogú tagság 10 éves időszaka alatt összesen 176 **gyermek recipiens** kapott szervet, ebből 78 gyermek vesét, 49 májat, 41 szívet, 8 pedig tüdőt kapott. A gyermekeknek beültetett vesék 66,67%-a (52), a májaknak 40,82%-a (20), a szíveknek 82,93%-a (34) az Eurotransplantból érkezett.

Azt vártuk, hogy a **szervátültetésre váró betegek gyorsabban kapnak szervet a csatlakozást követően**. A transzplantált betegek átlagos várakozási ideje vese esetében csökkent a legjelentősebben, 4,48 évről 3,42-re. Csökkenés figyelhető meg máj esetében is 1,67 évről 0,89 évre, valamint a kombinált vese-és hasnyálmirigy átültetésnél is 3,2 évről 2,87 évre. Kismértékű csökkenés figyelhető meg szív transzplantált betegek átlagos várakozási idejében is 0,87 évről 0,64 évre.

Az Eurotransplant együttműködés elmúlt tíz éve alatt összesen 750 többlet életévet tudtunk adni a vesetranszplantált honfitársainknak a **jobb immunológiai egyezéssel** beültetett donorvesék által.

A szervezési folyamat során az Eurotransplant, valamint a magyarországi és külföldi szervkivevő-, szervbeültető központok és a donorjelentő intézmények közötti szakmai kapcsolattartást és a központi szervezést az OVSz, Szervkoordinációs Iroda végzi.

Az elmúlt 10 éves időszakban magyar betegek részére összesen 10191 szervfelajánlás érkezett, melyek közül 924 szerv elfogadásra és beültetésre került. Az Eurotransplant együttműködés első 10 éve során elhunytból külföldről kapott 570 vese az összes itthon beültetett vese (2501) 22,79%-a, 4 hasnyálmirigy az összes beültetett hasnyálmirigy (75) 5,33%-a, 179 máj az összes beültetett máj (705) 25,39%-a, 129 szív az összes beültetett szív (512) 25,20%-a és 42 tüdőtranszplantáció történt külföldi donorszervvel, amely az összes hazai tüdőátültetés (129) 32,56%-a.

Az OVSz feladatai a hazai szervdonációs és transzplantációs programok szolgálatában

- Szervdonációs riadók szervezése Magyarországon
- Eurotransplant nemzetközi szervcsere koordinációja
- Szervdonációhoz kapcsolódó földi mentőszállítások ellátása és a légi szállítások szervezése
- Transzplantációs immunogenetikai laboratórium működtetése
- Szervdonációhoz kapcsolódó vércsoport és szűrő laboratóriumi vizsgálatok kivitelezése
- Nemzeti Szervdonációs és Transzplantációs Utánkövetési Regiszter működtetése
- Nemzeti Szerv- és Szövetdonációs Tiltakozások Regiszterének működtetése
- A szervtranszplantációs várólisták kezelése, Transzplantációs Bizottságok működtetése
- Szervdonációs minőségbiztosítási program működtetése a kórházi koordinátori hálózaton keresztül
- Szervátültetéssel kapcsolatos illetékes hatósági feladatok ellátása
- Szervdonációval kapcsolatos oktatások, továbbképzések szervezése és koordinálása
- Lakossági tájékoztatás a szervadományozással kapcsolatban

„A szervátültetés életet ment, de az életmentő szervátültetésekhez szervadományozó donorokra van szükség!”

A szervadományozás mindenkinek és mindenkiért fontos, hiszen a szervátültetés életet ment és az életmentő szervátültetések csak donorszervvel lehetségesek. A saját szerveink adományozásával

kapcsolatos döntés először tájékozódást, majd mérlegelést és végül egy személyes döntést igényel. Egy elhunyt donor akár hat ember életét is megmentheti, hiszen két vesét, májat, szívet, tüdőt, hasnyálmirigyet is lehet transzplantálni. Szövetek adományozásával pedig ennél is több emberen lehet segíteni.

Az elhunytból történő szervdonáció dobogó szívű agyhalottból történik, szabályozására Magyarországon is a feltételezett beleegyezés elvét alkalmazzák, amely szerint írásos tiltakozás hiányában az elhunyt szervdonációra vonatkozó beleegyezését kell vélelmezni. Az önrendelkezéshez való alapjogunk miatt saját szerveink halálunk utáni sorsáról nekünk kell személyes döntést hoznunk, más nem dönthet helyettünk, éppen ezért a szervadományozásról szóló döntés nem csupán egy lehetőség, hanem mindannyiunk egyéni, személyes felelőssége.

Hozzunk döntést saját szerveink halálunk utáni adományozásáról, és döntésünket osszuk meg családtagjainkkal!

Beszélgünk a szervadományozásról!

További információ: www.ovsz.hu/szervdonacio

Országos Vérellátó Szolgálat (OVSz)

Transzplantációs Igazgatóság